

بانک ملی ایران

راهبرد مدیریت ریسک نقدینگی بانک ملی

فهرست

مقدمه ۳

تدوین راهبرد مدیریت ریسک نقدینگی ۳

الف- روش های اندازه گیری و پایش ریسک نقدینگی ۴

ب- اصول تدوین سناریوها ۵

ج- اصول آزمون بحران ریسک نقدینگی ۵

د- قواعد پیش بینی جریان وجوه نقد و تجزیه و تحلیل خالص جریان نقدی ۵

ه- الزاماتی برای دستیابی به ساختار بهینه دارایی ها و بدهی ها ۶

و- الزاماتی برای دستیابی به ساختار بهینه دارایی های نقد با کیفیت ۶

ز- روش های به کارگیری انواع ابزارهای مالی حسب شرایط ۷

ح- اصول مدیریت ریسک نقدینگی ارزشهای مهم ۷

ط- اصولی برای حصول اطمینان از ثبات و تنوع منابع تأمین وجوه ۷

ی- اصول تدوین و بازنگری برنامه احتیاطی ۸

مقدمه

بر اساس مفاد دستورالعمل ابلاغی (شماره ۲۵۱۰۸۱ مورخ ۱۳۹۶/۸/۹ تحت عنوان «حداقل الزامات مدیریت ریسک نقدینگی مؤسسات اعتباری»)، بانک‌ها و مؤسسات اعتباری موظفند ۵ گام اساسی اجرایی و مدیریتی برای انجام کامل مدیریت ریسک نقدینگی انجام دهند. این مراحل عبارتند از: تدوین راهبرد مدیریت ریسک نقدینگی، ایجاد ساختار سازمانی مدیریت ریسک نقدینگی، تدوین مقررات داخلی برای مدیریت ریسک نقدینگی، ثبات و تنوع بخشی به منابع تامین وجوه و حصول اطمینان از انطباق جریان های ورودی و خروجی، ایجاد سامانه اطلاعاتی مدیریت ریسک نقدینگی. اولین، اصلی ترین و مهمترین گام به منظور عملیاتی نمودن مدیریت ریسک نقدینگی در بانک ملی، مرحله «تدوین راهبرد مدیریت ریسک نقدینگی» به عنوان مبنا و چارچوبی اولیه برای عملیاتی نمودن سایر مراحل می باشد، لذا در مستند حاضر، راهبرد بانک ملی در زمینه مدیریت ریسک نقدینگی به شرح ذیل ارائه می گردد.

تدوین راهبرد مدیریت ریسک نقدینگی

راهبرد مدیریت ریسک نقدینگی بانک می بایست حداقلی مشتمل بر موارد ذیل باشد :

روشهای اندازه گیری و پایش ریسک نقدینگی، اصول تدوین سناریوها، اصول آزمون بحران ریسک نقدینگی، قواعد پیش بینی جریان وجوه نقد و تجزیه و تحلیل خالص جریانات نقدی، الزاماتی برای دستیابی به ساختار بهینه دارایی ها و بدهی ها، الزاماتی برای دستیابی به ساختار بهینه دارایی های نقد با کیفیت، روشهای به کارگیری انواع ابزارهای مالی حسب شرایط، اصول مدیریت ریسک نقدینگی ارزشهای مهم، اصولی برای حصول اطمینان از ثبات و تنوع منابع تأمین وجوه، اصول تدوین و بازنگری برنامه احتیاطی است. شایان ذکر اینکه بانک ملی، "کمیته فرعی ریسک

نقدینگی" را در زیر مجموعه کمیته عالی ریسک خود ایجاد نموده تا کمیته مذکور راهبرد و رویه های کلی مدیریت ریسک نقدینگی بانک را تدوین و پس از تایید کمیته عالی مدیریت ریسک، آن را (ضمن اعمال بازنگری های سالانه)، به تصویب هیات مدیره رسانده و حداکثر تا دو ماه پس از شروع دوره مالی، به بانک مرکزی ارائه نماید. که در ادامه به تفصیل در خصوص هر یک از مولفه ها توضیحاتی ارائه می گردد.

الف- روشهای اندازه گیری و پایش ریسک نقدینگی

راهبردها و سیاست های کلی مدیریت ریسک نقدینگی بانک در حوزه روش های اندازه گیری و پایش ریسک مذکور، تبعیت از توصیه نامه های بین المللی و روش های استاندارد موجود در حوزه اندازه گیری و پایش ریسک نقدینگی، مشتمل بر بررسی نسبت های نقدینگی و همچنین شکاف جریان های نقدی، جهت فراهم آوردن امکان اتخاذ تصمیمات بهینه می باشد.

۱- نسبت های نقدینگی

شاخص های پیشنهادی در این زمینه عبارتند از :

دارایی های نقد به کل سپرده ها، تسهیلات به کل سپرده ها و... همچنین راهبرد بانک ملی در آینده، تلاش در جهت رفع محدودیت ها و نواقص اطلاعاتی موجود و حرکت به سمت محاسبه آنی نسبت های نقدینگی لازم و همچنین حرکت به سمت اندازه گیری و پایش نسبت های نقدینگی جدیدتر از جمله NSFR می باشد.

۲- شکاف نقدینگی

رویکرد تجزیه و تحلیل شکاف (GAP Analysis) با دو نوع گزارش شکاف ایستا و شکاف پویا، کسری و یا مازاد منابع را در مقاطع مختلف زمانی شناسایی نموده و ابزاری برای برنامه ریزی در مواجهه با کمبود/مازاد نقدینگی برای مدیریت فراهم می کند. شکاف ایستا (Static Gap) بر

اساس سررسید قراردادی دارایی‌ها و بدهی‌ها محاسبه می‌شود، در حالیکه شکاف پویا (Dynamic Gap) به سررسید رفتاری و احتمالی دارایی و بدهی‌ها اشاره دارد که بر اساس مدل‌هایی نیازمند تخمین می‌باشد. شایان ذکر است انتخاب رویکرد و نوع ابزار اندازه‌گیری مناسب و تعیین حدود نسبت‌های نقدینگی در راستای پذیرش ریسک از سوی بانک، پس از تایید در کمیته فرعی ریسک نقدینگی و کمیته عالی ریسک و تصویب هیئت مدیره به واحد اجرایی جهت اندازه‌گیری و کنترل و تهیه گزارش‌های ادواری ابلاغ می‌گردد.

ب- اصول تدوین سناریوها

بانک به منظور پیش‌بینی جریان ورود و خروج نقد احتمالی در آینده و امکان مدیریت موثرتر ریسک نقدینگی، با لحاظ نمودن جمیع شرایط، سناریوهایی (در زمینه چگونگی جریان نقدینگی) را در آینده احتمالی هم برای شرایط عادی (سناریوی اصلی) و هم برای شرایط بحرانی (سناریوی جایگزین) طراحی و تدوین نموده و به تصویب هیئت مدیره برساند.

ج- اصول آزمون بحران ریسک نقدینگی

طراحی و اجرای آزمون بحران در بازه‌های زمانی مناسب و تحلیل درست نتایج، یکی از ابزارهای با اهمیت در مدیریت ریسک نقدینگی محسوب می‌شود که مشتمل بر دو رویکرد کلی تجزیه و تحلیل حساسیت و تجزیه و تحلیل سناریوهای بحرانی می‌باشد.

د- قواعد پیش‌بینی جریان وجوه نقد و تجزیه و تحلیل خالص جریان‌ات نقدی

قاعده اصلی پیش‌بینی جریان‌ات نقدی در بانک ملی، بررسی روند جریان‌های وجوه نقد و نوسانات فصلی آن‌ها با در نظر گرفتن شرایط اقتصادی طی سالیان گذشته بر اساس مدل‌ها و الگوهای موجود در این زمینه می‌باشد که این پیش‌بینی‌ها متناسب با نیازهای نقدینگی در بازه‌های زمانی یک روزه، یک هفته‌ای و یک ماه‌آتی انجام می‌شود.

ه- الزاماتی برای دستیابی به ساختار بهینه دارایی ها و بدهی ها

تحلیل ساختار ترازنامه بانک به منظور شناخت منابع در اختیار بانک، نحوه تخصیص و استفاده از این منابع و همچنین آگاهی از وضعیت دارایی ها و بدهی های بانک به همراه جزئیات مربوطه بوده و هدف از مدیریت ترازنامه بانک، بهینه کردن بازده در مقابل ریسک و ایجاد یک جریان مستمر سودآوری با کیفیت بالا، با ثبات و در حال رشد است که هدف مذکور از طریق دستیابی به یک ترکیب مطلوب میان ارقام دارایی ها و بدهی ها حاصل می گردد. معیارها و الزاماتی به منظور امکان ارزیابی و سنجش وضعیت ترکیب ساختار دارایی ها و بدهی ها و توان مالی بانک به شرح ذیل وجود دارد: نسبت تسهیلات به سپرده ها، نسبت تسهیلات به کل دارایی ها، نسبت سرمایه گذاری ها به سرمایه پایه، نسبت مجموع داراییهای ثابت مشهود و نامشهود و وثایق تملیکی (به صورت مشروط) به مجموع حقوق صاحبان سهام

بر اساس الزامات و معیارهای فوق الذکر، راهبرد بانک ملی حرکت در جهت رسیدن به حد مطلوب ترکیب ارقام دارایی ها و بدهی های بانک بر مبنای رعایت الزامات تعیین شده است.

و- الزاماتی برای دستیابی به ساختار بهینه دارایی های نقد با کیفیت

راهبرد بانک در راستای بهبود کیفیت دارایی های نقد، حول چند محور اساسی قرار دارد که عبارتند از:

پایش مستمر ریسک تمرکز سپرده ها در مقاطع زمانی مختلف، اهتمام در جهت افزایش سرمایه پرداخت شده، اهتمام جدی در وصول مطالبات غیرجاری، تلاش در جهت فروش وثایق تملیکی و املاک مازاد بانک، تلاش در جهت بهینه کردن پرتفوی دارایی ها و بدهی های بانک و...

ز- روشهای به کارگیری انواع ابزارهای مالی حسب شرایط

بکارگیری این ابزارهای مالی بر اساس قوانین و دستورالعمل های بانک مرکزی ج.ا.ا. و در چارچوب ضوابط بازارهای پولی و مالی متناسب با تغییر شرایط توسط کمیته فرعی ریسک نقدینگی بررسی و در صورت تایید و اخذ مصوبه هیئت مدیره در این خصوص، می تواند مورد استفاده قرار گیرد.

ح- اصول مدیریت ریسک نقدینگی ارزشهای مهم

در حال حاضر، بانک ملی در راستای رعایت مفاد بخشنامه الزامات مدیریت ریسک نقدینگی بانک مرکزی ج.ا.ا. در بازه های ماهانه، فهرست دارایی ها و بدهی های مربوط به هر یک از ارزشهای مهم خود را به تفکیک تهیه و حدود موجود برای هر یک از ارزشها به تفکیک و مجموع ارزشها را با حدود مقرر مقایسه می نماید. همچنین بانک، وضعیت باز ارزی کل و تک تک ارزشهای بانک به تفکیک معادل ریالی و ارز مربوط و همچنین معادل ریالی وضعیت باز طلای خود را در پایان هر ماه به منظور استفاده در محاسبات سرمایه لازم برای پوشش ریسک نرخ ارز، اندازه گیری می نماید.

ط- اصولی برای حصول اطمینان از ثبات و تنوع منابع تأمین وجوه

• ثبات منابع تأمین وجوه

راهبرد بانک ملی فراهم آوردن مقدمات لازم به منظور محاسبه شاخص NSFR به عنوان یکی از اصول و معیارهای کلیدی اطمینان از ثبات منابع تأمین وجوه می باشد.

• تنوع منابع تأمین وجوه

راهبرد آینده بانک به منظور اطمینان بیشتر از ایجاد و حفظ تنوع در منابع بانک به شرح ذیل می باشد: ارزیابی رفتار سپرده گذاران به منظور حفظ منابع فعلی و جذب منابع جدید، بررسی میزان

اتکا به هر یک از منابع در راستای کاهش ریسک تمرکز، ارزیابی مستمر میزان سهولت دسترسی به منابع مختلف.

ی- اصول تدوین و بازنگری برنامه احتیاطی

راهبرد بانک به منظور آمادگی برای مواجهه با شرایط بحرانی و تدوین برنامه احتیاطی مشتمل بر موارد ذیل است: تعیین مقام مسئول جهت تشخیص و مدیریت بحران، تعریف ساختار، تعریف دقیق سیاست ها، فرایندها و رویه های مربوطه، تعریف آستانه هایی از ریسک، توصیفی دقیق از مجموعه ای از اقدامات تامین مالی قابل اتکا، برنامه ریزی، تعیین رویه ای برای نحوه ارتباط با بخش های بیرونی، قانونگذاری، تعیین روشهای تأمین مالی، تعیین سپرده های نقدینگی (حجم دارایی های با قابلیت نقدشوندگی بالا) و میزان منابع احتیاطی در دسترس متناسب با شرایط بحرانی، تعریف منابع احتیاطی جایگزین، گامهای ضروری برای انجام پرداختهای بحرانی، اولویت بندی اعتباردهندگان، تنظیم شیوه ارتباطات عمومی مناسب با مشتریان و انجام بررسی ها و بازبینی های دوره ای برنامه احتیاطی

سند راهبردی ریسک نقدینگی در بیست و چهار صفحه و ده بند در جلسه مورخ ۱۴۰۰/۱۱/۱۳ کمیته فرعی ریسک نقدینگی و متعاقباً در جلسه مورخ ۱۴۰۰/۱۲/۱۴ کمیته عالی ریسک به تأیید رسید. همچنین سند مذکور طبق بند ۴ مصوبه دو هزار و چهارصد و نودمین در جلسه مورخ ۱۴۰۰/۱۲/۲۳ هیات مدیره بانک نیز مطرح و تصویب گردیده است.